

Дипломна робота

бакалавр

з теми «Стан та перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків
регіонів України з ЄС (на прикладі Одеського регіону)»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 4
спеціальності 8.03050301 Міжнародна
економіка

Гезалян І.А.

Керівник: Пономарьова Г.О.

Рецензент:

ОДЕСА - 2016 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. Теоретичні основи дослідження зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України з ЄС	
1.1. Сутність та форми зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України.....	5
1.2. Чинники, що впливають на зовнішньоекономічні зв'язки регіонів України з ЄС.....	10
1.3. Специфіка регулювання зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України з ЄС.	14
1.4. Методика оцінки зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України з ЄС.....	23
2. Аналіз сучасного стану зовнішньоекономічних зв'язків Одеського регіону з ЄС	
2.1. Аналіз зовнішньоторговельних зв'язків Одеського регіону із країнами ЄС.....	30
2.2. Аналіз міжнародних інвестиційних зв'язків Одеського регіону із країнами ЄС.....	34
2.3. Аналіз проблем та чинників здійснення зовнішньоекономічних зв'язків Одеського регіону із країнами ЄС.....	39
3. Перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків Одеського регіону з ЄС	
3.1. Формування ефективних зовнішньоекономічних зв'язків Одеського регіону в умовах європейської інтеграції.....	44
3.2. Напрями розвитку інвестиційного потенціалу Одеського регіону.....	48
3.3. Перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків Одеського регіону з ЄС.....	52
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61

ВСТУП

Значимість зовнішньоекономічних зв'язків регіонів в процесі розвитку країни постійно зростає. Саме це зумовлено вибір теми дипломної роботи, яка охоплює не тільки теоретичні аспекти зовнішньоекономічної діяльності окремих регіонів, а й надає загальне уявлення про її вплив на рівень розвитку країни.

Для України європейська інтеграція – це нові можливості та шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентної спроможності вітчизняного товаровиробника та вихід на світові ринки.

Чим вищими є показники в галузі зовнішньоекономічної діяльності регіону, а також інвестиційна привабливість господарства, тим вищою є вірогідність ефективного взаємовигідного партнерства.

Отже, позитивні економічні показники Одеського регіону – це запорука добробуту населення області та значний вклад у стабільний розвиток країни.

Мета роботи: дослідження основних характеристик зовнішньоекономічних зв'язків, оцінка їхнього сучасного стану у порівнянні з минулими роками, визначення перспективних напрямків розвитку Одеського регіону та надання подальших рекомендацій.

Для досягнення встановленої мети було поставлено та вирішено наступні задачі:

- вивчено форми зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України;
- досліджено чинники, що впливають на зовнішньоекономічні зв'язки регіонів України з ЄС;

- проаналізовано зовнішньоторговельні зв'язки Одеського регіону із країнами ЄС;
- проаналізовано інвестиції в Одеський регіон з країн ЄС;
- окремо досліджено капітальні інвестиції;
- вивчено чинники здійснення зовнішньоекономічних зв'язків Одеського регіону із країнами ЄС;
- досліджено чинники європейської інтеграції та її можливі наслідки в контексті зовнішньоекономічних зв'язків;
- запропоновано напрями розвитку інвестиційного потенціалу Одеського регіону;
- проаналізовано сучасний стан міжрегіонального співробітництва;
- визначено перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків Одеського регіону з ЄС.

Об'єкт дослідження: зовнішньоекономічні зв'язки регіонів України з ЄС.

Предмет дослідження: визначення сучасного стану та перспектив розвитку зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України з ЄС.

Методи досліджень, які ми використовували: статистичний, математичний та метод узагальнення.

Інформаційну базу дослідження склали офіційні дані Державного комітету статистики, закони та нормативні акти Верховної Ради України, матеріали монографічних досліджень вітчизняних та закордонних учених.

Структура дипломної роботи включає зміст, вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел.

ВИСНОВОК

В результаті виконаної роботи можна зробити теоретичні та практичні висновки та пропозиції.

Зовнішньоекономічні зв'язки – це сукупність видів зовнішньоекономічної діяльності держав і суб'єктів у всіх галузях економіки, відмінною ознакою яких є переміщення між країнами продукції, послуг, ресурсів – матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних. Однією з ключових проблем, які не дозволяють чітко визначити рівень інтегрованості українських регіонів є брак статистичної інформації щодо обсягів потоків товарів та послуг між ними. Саме тому в роботі було зроблено акцент на аналіз окремих чинників, таких як зовнішньоторговельні зв'язки Одеського регіону із країнами ЄС, а також міжнародні інвестиційні зв'язки Одеського регіону.

Порівнюючи останні офіційні дані, можемо зробити висновки, що ВРП у 2012 році склало 64 743 грн, а у 2013 збільшилось: 69 760 грн. Аналогічно, з розрахунку на одну особу ВРП склали 27 070 грн і 29 118 грн відповідно. Частка регіону, відсоток у ВРП України, збільшився з 4,4 до 4,6. Одеська область зайняла у 2013 році п'яте місце (у порівнянні з 2012 роком піднялись на одну сходинку).

Якщо розглядати торгівлю Одеського регіону з Європейським Союзом, у 2014 році обсяг експорту товарів до країн ЄС становив 457,1 млн.дол., або 25,7% від загального обсягу експорту, та збільшився порівняно з 2013р. на 36,6% (у 2013р. – 334,6 млн.дол., або 20,5%). Найвагоміші експортні поставки товарів серед країн ЄС здійснювались до Іспанії, Нідерландів, Італії, Франції, Польщі, Бельгії. Імпорт товарів із країн Європейського Союзу становив 685,9 млн.дол., або 29,7% від загального обсягу, та зменшився відносно 2013 р. на 12,9% (у 2013р. обсяг імпорту становив відповідно 787,3 млн.дол. та 18,1%).

Впродовж 2010–2014 років Одеська область здійснювала активну зовнішньоекономічну діяльність у сфері залучення іноземних інвестицій. За обсягом прямих іноземних інвестицій впродовж 2010 – 2014 років область стабільно утримувала 7-е місце серед регіонів України, збільшивши їх з 1124,9 млн. дол. США у 2010 році до 1432,5 млн. дол. США у 2014 році. З точки зору розвитку Одеської області, при визначенні пріоритетів економіки, інвестиційно привабливими галузями є: морегосподарський комплекс, високотехнологічні галузі промисловості, переробка сільськогосподарської продукції, а також ті, що мають надзвичайно сприятливі передумови для розвитку, враховуючи природний та інші потенціали регіону і тенденції розвитку світової економіки на основі процесів глобалізації та інтеграції (агропромисловий комплекс, туризм і рекреація).

Одним із важливих напрямків євроінтеграційного виміру є участь в діяльності міжнародних європейських об'єднань та організацій. Спільними зусиллями слід прагнути якомога повнішої реалізації завдань, поставлених при входженні Одеської області до складу євро регіону "Нижній Дунай". До того ж, у 2014 р. в Одеській області здійснювалась реалізація трьох значних проектів, які фінансуються Європейським Союзом: проект «Міжнародний студентський центр туризму і рекреації: шлях до здоров'я нації», фінансування 1 780 тис. євро; проект «Мережа Чорного моря для сталого туризму – стратегія розвитку загального маркетингу в Чорноморському регіоні»; проект «Розвиток сталого туризму в регіоні «Нижній Дунай». Реалізується в рамках спільної операційної програми «Румунія – Україна – Республіка Молдова» задля налагодження співробітництва туроператорів країн-учасниць проекту з метою створення транскордонних маршрутів та популяризації місцевих історичних та культурних пам'яток.

Виходячи з наявних об'єктивних передумов та реальних конкурентних переваг - геополітичного розташування, природних, економічних, трудових та наукових ресурсів, а також тенденцій соціального та економічного розвитку території, протягом дослідження було визначено основні такі стратегічні пріоритети Одеського регіону. Природно-рекреаційний потенціал Приморських регіонів України є надзвичайно потужним. З найбільш актуального: у Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року серед сильних сторін області названо появу нових видів туризму («сільського», «зеленого» туризму).

Враховуючи особливості галузі та її роль у процесах економічних і соціальних перетворень, зростання промислового та сільськогосподарського виробництва, збільшення обсягів будівництва, пожвавлення ділової активності населення, транспортна політика регіону спрямовуватиметься на задоволення зростаючих потреб суспільства шляхом ефективного використання транспортно-географічних переваг області у загальнодержавних інтересах для розширення експорту транспортних послуг.

З ключових тенденцій розвитку промисловості: наближення підприємств з переробки сільськогосподарської сировини до місць її виробництва; розвиток невеликих виробництв з високим рівнем технічного оснащення, широким застосуванням малогабаритного устаткування та збірних модулів; впровадження нових наукоємних технологій, входження на ринок інформаційних технологій. Інноваційна продукція та підприємства, які її виробляють, повинні мати державну підтримку на зовнішніх ринках, особливо у сфері захисту інтелектуальної власності. Таким чином ми забезпечимо постійний, потенційно прибутковий розвиток області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аттокурова Н.С. Современный мировой рынок и структурные сдвиги во внешнеэкономических связях / Н.С. Аттокурова // Вестник КРСУ. – 2008. – Т.8, № 3.
2. Внешнеэкономическая деятельность предприятия : учебник для вузов / под ред. Р.И.Хасбулатова , В.М.Попова. – М.: Междунар. отношения, 2001. – 544 с.
3. Волович О. Південні ворота України (Одещина на шляху євроінтеграції) / О. Волович, С. Боева. // "Чорноморські новини". – 2006.
4. Головне управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>.
5. Гофман Н. Ф. Основы внешнеэкономической деятельности: Учеб. пособие для вузов / Гофман Н. Ф., Маховикова Г. А. – СПб.: Питер, 2001. – 201 с.
6. Демьяненко А. Г. Формирование модели комплексного анализа эффективности внешнеэкономической деятельности предприятия / А. Г. Демьяненко. // Экономика, финансы, право. – 2005. – №2.
7. Дідівський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / М. І. Дідівський. – Київ: Знання, 2006. – 462 с.
8. Економіко-статистичний аналіз агрегованих макроекономічних показників / В. В. Осипчук // Управління розвитком. - 2013. - № 22.
9. Єрмакова О.А., Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність регіону: навчальний посібник / О.А. Єрмакова, Ю.Г. Козак. – Одеса, 2013. – 332 с.

10. Закон України від 16.04.91 р. № 956-ХІІ «Про зовнішньоекономічну діяльність» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.kmu.gov.ua/dmsu/control/uk/faq/fulllist?themeId=340403&qli-ststind=11>.
11. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств / за редакцією Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, І.Ю. Сіваченка. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 792 с.
12. Иванова М.Б. Внешнеэкономическая деятельность: учебное пособие. — М.: Издательство РИОР, 2004. — 105 с.
13. Козик В.В., Панкова Л.В., Карп'ян Я.С., Григор'єв О.Ю. Зовнішньоекономічні операції і контракти: навчальний посібник – 2-ге вид., перероб і доп. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 608 с.
14. Ключник А. В., Слюсаренко А. В. Методичні підходи та методика аналізу впливу зовнішньоекономічних зв'язків на розвиток аграрного сектору економіки.
15. Методологія комплексної оцінки рівня соціально-економічного розвитку області та її адміністративно-територіальних одиниць / за наук. та заг. ред. Л.М. Зайцевої. — Д.: ДРІДУНАДУ, 2003. — 132 с.
16. Мікула Н. Єврорегіони: досвід та перспективи – Львів: ІРД НАН України, 2003
17. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.me.gov.ua/>
18. Мозгальова В.М. Основні конкурентоспроможні фактори Одеського регіону / Мозгальова В.М., Алексеєнко Л.П. // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2011. – №2.
19. Моніторинг відносин Україна – ЄС [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/06780/review-3.2007.pdf>

20. На шляху до Європи. Український досвід єврорегіонів / За ред. С. Максименка, І. Студеннікова. – К.: Логос, 2000.
21. Одеська область [Електронний ресурс] // Україна сьогодні – Режим доступу до ресурсу: <http://www.rada.com.ua/ukr/RegionsPotential/Odesa/>
22. Основи зовнішньоекономічної діяльності. Методичний посібник до вивчення курсу для студентів ЗДІА спеціальності “Економіка підприємства” денної та заочної форм навчання / укл.: М.О.Ткаченко. – Запоріжжя, 2006. – 405 с.
23. Особливості зовнішньої торгівлі товарами і послугами у транскордонних регіонах, сформованих на кордоні між Україною та ЄС [Електронний ресурс] / В. В. Гоблик. // Ефективна економіка. - 2013. - № 4. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_4_1025
24. Особливості зовнішньої торгівлі послугами України з країнами Європейського Союзу [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
<https://integrationconference2011.wordpress.com/2011/07/11/hello-world/>
25. Паспорт Одеської області [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: dair.odessa.gov.ua
26. Підвищення конкурентоздатності економіки областей Заходу та Півдня України на основі формування нових виробничих систем (кластерів) : підсумки соціально-економічних досліджень / [під заг. ред. С.І. Соколенка] – К.: Міжнародна фундація сприяння ринку, 2005. – 222 с.
27. Піддубний О. С. Міжнародний менеджмент: навчальний посібник / за редакцією проф. І.О. Піддубного. – Харків: ВД “Інжек”, 2006. – 257 с.
28. Про Одещину [Електронний ресурс] // Одеська обласна державна адміністрація – Режим доступу до ресурсу:
<http://oda.odessa.gov.ua/info/pro-odewinu/harakteristika/>

- 29.Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: монографія / за ред. З. С. Варналія. – Київ: Знання України, 2005. – 498 с.
30. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ier.com.ua/files/Projects/2012/Рейтинг%20інвестиційної%20привабливості%20регіонів%202014.pdf>.
31. Скоропад І.С., Ефективність маркетингових заходів у системі зовнішньоторгівельних зв'язків / І.С. Скоропад, С.І. Герасименко // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2003. - №469.
32. Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://oda.odessa.gov.ua/>
- 33.Торгова Л. В. Основи зовнішньоекономічної діяльності: навчально-методичний посібник : [для студ. вищ. навч. закл.] / Торгова Л. В., Хитра О. В. — Львів : «Новий світ-2000», 2006. — 512 с.
34. Цьомик Ю.В. Критерії та показники оцінки ефективності зовнішньоекономічної системи України / Ю.В. Цьомик // Экономика и управление. – 2005. – №6.